

Ermeniler Neden Sekiz Yıldır Patriğini Seçemiyor?

Posted on 16/03/2017

Türkiyeli Ermeniler patriğini sekiz yıldır seçemiyor. Ancak son günlerde yaşanan gelişmeler ışığında seçimde kritik eşiğe gelindi.

Kısaca özetlersek Türkiyeli Ermenilerin ruhani lideri Patrik II. Mesrob Mutafyan'ın 2008 yılında hastalanması üzerine patrik seçimi yapılamadı. Çünkü geleneğe göre, patrik seçimi için ya patriğin ölmesi ya da istifa etmesi gerektiği düşünülüyor.

“Seçim olacak mı olmayacak mı” tartışmalarıyla geçen iki yılın ardından İstanbul Valiliği kararıyla Aram Ateşyan Patrik vekilliğine getirildi.

Ekim 2016'da Patrik II.Mesrop'un emekli edilmesine karar verildi. Ancak geçen sürede seçimle ilgili bir ilerleme kaydedilemedi.

Geçen hafta Ruhani Liderler Kurulu Başkanı Sahak Maşelyan'ın istifa etmesiyle seçim sürecinde yeni bir aşamaya geçildi. Şimdi gözler Ermanistan'daki arabulucularda.

Düşünce Platformu'ndan Şake Yalçın, Patrik makamının Türkiyeli Ermeniler için önemini, neden sekiz yıldır patrik seçilemediğinin ayrıntılarını ve bundan sonraki seçim sürecini bianet'e anlattı.

Nilay Vardar: Öncelikle Patrik Türkiyeli Ermeniler için ne anlama geliyor, neden önemli?

Şake Yalçın: Türkiye'de azınlıklara özgü bir yasa olmadığı için sadece Ermeni değil, Rum,

Yahudi ve Süryanilerde de dünyevi işleri yapacak bir kurum yok. Maddi işlerde ikilemler oluşuyor. Patriklik makamı ruhani işlerin yanında çeşitli komisyonlarıyla bu tür boşlukları da doldurmaya çalışıyor.

Dolayısıyla azınlıkların temsiliyetini din insanları yapıyor. Ermenilerde Patrik, halk tarafından seçildiği için kıymetini doğrudan halktan alıyor. Bu sebeple de temsiliyeti olan ve sözü dinlenen bir kişi. Toplumla-otorite arasındaki ilişkileri, dış ilişkiler sağlıyor.

Çıkış noktası genellikle dini temele dayandırılan tavsiyeler vermektir. Ancak hasta olan bir önceki patrik Mutafyan çok ileri görüşüydü, kültür sanattan tutun da her türlü konuda herkesin önünü açan bir kişiliği vardı.

Patrik seçimi neden bunca yıl yapılamadı?

Aslında süreç 2006'da başladı. Patrik Mutafyan'ın hasta olduğu tespit edilmişti. Patriklik makamının boşalması için ölüm ya da sair sebepler gerekir. 2009'da seçim kararı alındı. Ama Ermeni cemaati dedi ki "ruhani patrik sağ, bu nedenle eş patrik seçelim."

Bu sırada Aram Ateşyan patrik vekiliydi. İçişleri Bakanlığı, Ermeni geleneğinde eş patriklik olmadığı için "Patrik genel vekilliği" diye bir makam icat etti. 550 yıllık gelenekte "patrik vekilliği" diye bir şey yok. Ancak ruhaniler bu öneriyi kabul etti. Aslında bana sorarsanız kabul etmemeleri gerekirdi. Ve Aram Ateşyan'ı patrik genel vekili seçtiler. Ateşyan üstelik Bakanlar Kurulu'nun onayıyla Mutafyan'ın asa ve cübbesini de giydi. Madem ölene kadar Mutafyan beklenecek o zaman nasıl onun asa ve cübbesi alınabilir. Bu hukuken Mutafyan'ın koltuğunun boş olduğunu kabul etmek çünkü o cübbeyi sadece bir kişi giyebilir.

2010'da sivil inisiyatif, 6 bin imza toplayıp Başbakan'a yazı verip "patriğimizi seçmek istiyoruz" denildi. Bu imzalar Ateşyan'a da verildi. Ateşyan, "6 değil 60 bin imza da olsa Mutafyan ölene kadar seçim yapılmayacak" demiş.

Birkaç grup o dönem davalar açarak bu patrik vekilliğinin yanlışlığını dile getirdik. Böyle önemli bir makamın yıllarca vekaleten yönetilmesinin doğru olmadığını söyledik. Ama o veya bu şekilde bugüne kadar geldik.

Düşünce Platformu'ndan birkaç arkadaş, patriğin "ehliyeti yok" diye vasi davası açtı. Bu sonuçlanınca patriğin iş göremezliği hukuken saptanmış oldu. 2016'da da Ruhaneler Kurulu toplanarak Mutafyan'ı emekliye ayırdılar. Ve makam hukuken de ruhi anlamda da boşaldı.

Herkes seçim sürecini beklerken. İşler durdu. Ateşyan, bu sefer de süreci tıkamak adına herkesi oyaladı.

Bu sırada Bedros Şirinoğlu, yeni yıl dolayısıyla Cumhurbaşkanı'nı ziyaret ettiğinde bu konu gündeme geliyor. Cumhurbaşkanı "Referandum sonrasında gündeme gelir" diyor. Cemaat de seçim sürecini başlatmak için yeniden hareketlendi. Zaten 3-4 ayda ancak seçim sürecine hazırlanılır.

Ancak yine Ateşyan, seçim için "yok dokunmayalım, referandumu bekleyelim" diyor. Bunun üzerine Ruhani Liderler Kurulu Başkanı Sahak Maşelyan istifa ediyor. Ermeni halkı da bir anda meseleyle daha ciddi olarak ilgilenmeye başlıyor. Bunun üzerine bir toplantı yapılıyor.

Toplantıda Ateşyan ve etrafındaki birkaç kişinin protokolü okunuyor. Seçim yapılacak ancak seçime kadar patrik genelvekili Ateşyan da görevinde kalacak deniyor. Bu geleneklere aykırı bir durum. Ateşyan'ın zaten hatalı bir şekilde yıllardır sürdürdüğü makamı boşaltıp bir an önce eşit koşullarda seçime gidilmesi lazım. Sonuç olarak şimdi Ermenistan araya girdi. Ermenistan'da ruhani geleneklerine göre bir üst ruhani liderler arabuluculuk yapacak. O kararı bekliyoruz.

Tüm bu sürecin tıkanmasında Ateşyan'ın rolü olduğu anlaşılıyor, devletin müdahalesini nasıl görüyorsunuz?

Dümdüz bakınca devletin payı hem var hem yok. Devletin “Patrik genel vekilliği” diye bir şeyi icat etmesi hata. Ama ruhanilerin buna icabet ermesi ikinci hata. Devletin aslında müdahilliği doğrudan değil, dolayısıyla.

2009’dan bugüne kadar sürecin düğümlenmesi Aram Ateşyan ile ilgili. O makamı boşalttığı an süreç normale dönecek.

Ermeniler geleneklerine bağlı bir toplum. Uzun yıllar Ateşyan’ın vekilliğini “makama saygısızlık olur diye” alttan aldılar. Bir süre sonra da alıştılar.

Kaç aday olacak seçimde?

Patrik olmak için episkopos üst rütbeli rahip olmak ve babasının Türkiye vatandaşı olması kaydı var. Türkiye’de yaşama zorunluluğu yok.

İki Türkiye’den (Ateşyan ve Maşelyan), iki Amerika’dan, bir Almanya’dan, bir Ermenistan’dan, bu kriterlere uygun aday var. Gönül ister ki hepsi katılsın, rekabet içinde geçsin.

Seçim nasıl yapılıyor?

Patrik makamı boşalınca seçim olana kadar kurumları yönetmek için “kaymakam” adı verilen biri seçilir. Seçime kadar tüm işleri patrik yerine o yürütür. Ve seçim işlerini yürütmek için de Müteşebbis heyet oluşturulur. Bu heyet tamamen sivil bir heyettir. İki dereceli bir seçim sistemi var. Bölgelerin nüfus yoğunluğuna göre delege sayısı atanır. Delegelerin 1/7’si ruhaniler arasından olur. 6/7’si halk tarafından seçilir. Delegeler de patriği seçer. (NV)

Kaynak: bianet.org

